

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE UMANISTICE

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: [811.111'276.6'25+811.135.1'276.6'25]:37.091(043.2)

SOLOVEI VICTORIA

**STUDIUL CONTRASTIV AL TERMINOLOGIEI DIN DOMENIUL
EDUCAȚIEI ÎN LIMBILE ENGLEZĂ ȘI ROMÂNĂ**

**SPECIALITATEA: 621.04. Lexicologie și lexicografie, terminologie și
limbaje specializate, traductologie (limba engleză)**

Rezumatul tezei de doctor în filologie

CHIȘINĂU, 2022

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului de Traducere, Interpretare și Lingvistică Aplicată, Facultatea de Litere, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău.

Conducător științific:

Șaganean Gabriela, doctor în filologie, conferențiar universitar, USM

Îndrumători științifici:

Breahnă Irina, doctor în filologie, conferențiar universitar, USM;

Grădinaru Angela, doctor în filologie, conferențiar universitar, USM;

Lifari Viorica, doctor în filologie, conferențiar universitar, USM.

Componenta Comisiei de Doctorat:

Zbanț Ludmila, doctor habilitat în filologie, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova – *președinte* al comisiei de doctorat;

Șaganean Gabriela, doctor în filologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova – *conducător științific*;

Roșcovan Nina, doctor în filologie, lector universitar, Universitatea de Stat din Moldova – *secretar științific*;

Druță Inga, doctor habilitat, conferențiar cercetător, Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hașdeu”, *referent*;

Breahnă Irina, doctor în filologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova, *referent*;

Stoianova Inga, doctor în filologie, conferențiar universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, *referent*;

Budnic Ana, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, *referent*.

Suținerea va avea loc pe 29 martie, 2022, ora 14.00, în ședința Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat din cadrul Școlii doctorale Științe Umanistice, Universitatea de Stat din Moldova, str. M. Kogălniceanu 65, bloc 3, sala 313.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la biblioteca Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md). Rezumatul a fost expediat la.....februarie, 2022.

Secretar științific: _____

Conducător științific: _____

Autoare _____

Roșcovan Nina, dr., lect. univ.

Șaganean Gabriela, dr., conf. univ

Solovei Victoria

© Solovei Victoria, 2022

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	8
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	22
BIBLIOGRAFIE.....	26
PUBLICAȚII LA TEMA TEZEI.....	28
ADNOTARE.....	31
ANNOTATION.....	32
АННОТАЦИЯ.....	33

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța cercetării: Actualitatea cercetării noastre este motivată de schimbările de paradigmă prin care trece domeniul educației în ultimii ani pe plan european, această realitate fiind reflectată inclusiv la nivel de limbaj. Noile concepte vin să se suprapună, să înlocuiască sau să coexiste alături de concepte tradiționale, fapt ce sporește natura complexă a sistemului terminologic educațional. În acest context, analiza paradigmatică și sintagmatică a sistemului terminologic educațional în limba engleză și limba română contribuie la identificarea principiilor și tendințelor care guvernează terminologia din domeniu. Studiul contrastiv între aceste două limbi este motivat de numeroasele traduceri specializate din domeniul educațional care se fac din limba engleză în limba română. Abordarea descriptivă a provocărilor și tiparelor ce se stabilesc pe plan discursiv-traductologic pune în evidență structura semantică și comportamentul discursiv al termenilor, fapt ce poate contribui la o sistematizare și organizare mai eficientă a sistemului terminologic în limba română și la eficientizarea comunicării și activității de traducere din domeniul educațional.

Scopul și obiectivele cercetării: Obiectul de studiu al tezei este terminologia educației sub forma sa discursivă (la nivel de texte). **Scopul** pe care ni-l propunem în prezenta lucrare este analiza descriptiv-lingvistică a terminologiei din domeniul educației în limba engleză și limba română în plan contrastiv, precum și stabilirea impactului pe care îl are terminologia din limba engleză asupra celei din limba română în cadrul activității de traducere.

Pentru realizarea scopului propus am stabilit următoarele **obiective**:

- caracterizarea noilor direcții de cercetare în domeniul terminologiei;
- analiza principalelor caracteristici ale unor noțiuni de specialitate relevante pentru cercetare precum termen, concept, definiție, limbaj

general – limbaj de specialitate, traducere generală – traducere specializată, dificultate de traducere, tehnică de traducere;

- relevarea structurării conceptuale a domeniului educației în contextul reformelor ce condiționează o nouă paradigmă la nivel internațional și național;
- analiza mijloacelor de formare a terminologiei educației în limba română și limba engleză;
- identificarea fenomenelor de ordin semantic ce caracterizează terminologia educației în limba română și limba engleză;
- tipologizarea dificultăților ce apar în traducerea termenilor din domeniul educației din limba engleză în limba română;
- stabilirea impactului limbii engleze asupra limbii române în domeniul terminologiei educației, prin analiza calitativă și cantitativă a tehnicilor de traducere aplicate.

Ipoteza care stă la baza cercetării noastre este că schimbarea de paradigmă prin care trece în ultimii ani domeniul educației condiționează apariția de noi concepte, fapt care determină procese lexico-semantice complexe în cadrul terminologiei din domeniu atât în limba engleză, cât și în limba română. Studiul nostru se axează pe următoarele teze științifice propuse spre a fi susținute:

1. sursele terminografice și lexicografice românești adesea nu reușesc să înregistreze și să standardizeze în timp util noile concepte și unități terminologice, în acest context traducerea devine spațiu de creație terminologică secundară în limba română;
2. termenii din domeniul învățământului superior imprimă în forma lor lingvistică valențe de ordin semantic, pragmatic și funcțional, în funcție de contextul în care sunt regăsiți, din aceste considerente,

corespondențele totale între unitățile terminologice în limba engleză și limba română nu sunt frecvente;

3. terminologia educației în limba engleză are un impact considerabil asupra terminologiei educației în limba română, fapt care se materializează prin predominarea tehnicilor directe de traducere a termenilor.

Metodologia cercetării științifice. Pentru stabilirea cadrului teoretico-științific în care se situează cercetarea noastră am aplicat metoda studiului biografic, prin parcurgerea analitică a studiilor relevante din domeniul lingvisticii, terminologiei și traductologiei. Astfel, am realizat o sinteză a celor mai importante concepte, particularități și tendințe de dezvoltare a științelor respective. Acest fapt ne-a permis o abordare interdisciplinară în partea practică a tezei, prin aplicarea noțiunilor și teoriilor din domeniul terminologiei, semanticii, lingvisticii corpusului, lingvisticii aplicate și contrastive. Metodele de bază utilizate în acest sens sunt: observația, metoda descriptivă, analiza paradigmatică și sintagmatică a termenilor, analiza lexico-semantică, analiza contrastivă, sinteza. O metodă importantă pentru fiabilitatea studiului nostru este analiza corpusului lingvistic.

Corpusul lucrării. În scopul analizei tiparelor lingvistice oferite de limba engleză și limba română pentru crearea terminologiei educației, dar și în vederea identificării particularităților morfologice și semantice ale terminologiei din domeniu, am elaborat un corpus lingvistic comparabil în limba engleză și limba română care conține 17443 de cuvinte-tip în limba engleză și 19774 de cuvinte-tip în limba română. Materialul factual folosit pentru partea practică a cercetării, și anume, analiza descriptiv-calitativă a dificultăților de traducere și a tehnicilor de traducere aplicate pentru depășirea acestor dificultăți a fost extras dintr-un corpus paralel elaborat în baza traducerilor oficiale din engleză în română (studii, rapoarte, ghiduri) publicate pe site-ul Comisiei Europene, texte ce reprezintă un punct de referință în configurarea terminologiei din domeniul educațional.

Noutatea științifică și originalitatea tezei. Cercetarea noastră se remarcă prin obiectul de studiu, scopul propus și metodologia de cercetare aplicată. Identificarea particularităților de ordin structural, semantic și traductologic a terminologiei educației în limba română, în plan contrastiv cu limba engleză, permite crearea unei imagini de ansamblu a domeniului respectiv la nivel de limbaj. Relevarea impactului limbii engleze asupra limbii române la nivel de tipare lingvistice folosite în procesul de transfer de concepte pe plan discursiv-traductologic permite identificarea particularităților de dezvoltare și organizare a acestei terminologii, fapt ce poate contribui la o eventuală armonizare și standardizare a terminologiei educaționale în limba română și, respectiv, la eficientizarea comunicării specializate în domeniu.

Problema științifică soluționată vizează analiza terminologiei din domeniul educației prin folosirea metodelor descriptiv-lingvistice. Este atestată diversitatea și dinamicitatea termenilor educaționali în limba engleză și limba română sub impactul schimbării de paradigmă din domeniu. Cercetarea contribuie la stabilirea impactului limbii engleze asupra limbii române prin relevarea principalelor tehnici folosite în traducere, tehnici care reprezintă în multe cazuri mijloace de creație terminologică secundară.

Importanța teoretică a cercetării. Studiul nostru prezintă analiza contrastivă, sub aspect lexico-semantic și traductologic, a terminologiei din domeniul educațional. Sunt puse în evidență mijloacele de formare a termenilor educaționali, precum și particularitățile morfologice și lexico-semantice ale termenilor situați pe axa sintagmatică atât în limba engleză, cât și în limba română. Prin compararea terminologiei în cadrul textelor paralele (texte-sursă și traducerea acestora) sunt identificate interconexiunile de ordin cultural și lexical care își lasă amprenta asupra sistemului terminologic al educației în limba română, relevând tendința de evoluție a acestui subsistem lingvistic.

Valoarea aplicativă a lucrării se confirmă prin explorarea și inventarierea unui număr relevant de termeni educaționali atât în limba engleză, cât și în limba română, evidențiindu-se comportamentul semantic și discursiv al acestora. Studiul detaliat al terminologiei educației în limba română din perspectivă traductologică punctează tipurile de provocări ce pot apărea în cadrul traducerii unităților terminologice și tehnicile de depășire a acestora, informație ce poate constitui un suport important pentru elaborarea unor recomandări destinate traducătorilor din domeniu. Materialul factual analizat poate fi utilizat în elaborarea unor glosare sau surse lexicografice și terminografice care să asigure o mai bună comunicare specializată la nivel internațional.

Rezultatele științifice ale acestei lucrări au fost **aprobate și validate** în cadrul a 8 conferințe și colocvii naționale și internaționale. La tema cercetării au fost publicate 11 articole.

Sumarul și compartimentele lucrării. Teza conține următoarele compartimente: adnotări în română, engleză și rusă, introducere, lista de abrevieri, 3 capitole, concluzii și recomandări, bibliografie compusă din 189 de titluri, 3 anexe, 3 tabele, 19 figuri, declarația privind asumarea răspunderii, Cv-ul autoarei.

Cuvinte-cheie: termen, terminologie, concept, limbaj specializat, limbaj comun, procedeu de formare a termenilor, traducere specializată, dificultate de traducere, tehnică de traducere.

CONȚINUTUL TEZEI

În *Introducere* sunt prezentate importanța și actualitatea problemei abordate, scopul și obiectivele tezei, ipoteza de cercetare, metodologia cercetării științifice, noutatea științifică și originalitatea tezei, problema științifică soluționată, importanța teoretică a cercetării, valoarea aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor științifice.

Capitolul întâi, Terminologia: delimitări conceptuale, prezintă fundamentele teoretice pe care se bazează studiul nostru. Capitolul este structurat în șase subcapitole care punctează aspectele teoretice relevante pentru tema abordată. Am făcut o trecere în revistă a accepțiunilor conceptului de terminologie, care este considerată de o parte din specialiști drept știință cu caracter interdisciplinar (T. Cabré, D. Goudec, J. Quirion, A. Bidu-Vrănceanu), iar de altă parte drept activitate în cadrul lingvisticii aplicate (J. Sager, D. Nolet, S. Pavel). Majoritatea cercetătorilor însă indică sensul terminologiei ca ansamblu de termeni reprezentativi pentru un anumit domeniu specializat sau științific. Prezentăm numele și școlile de referință care au contribuit în mod direct la stabilirea statutului de știință a terminologiei (E. Wüster, întemeietor al Școlii de la Viena; D. S. Lotte, reprezentant al Școlii de la Moscova, și L. Drozd, reprezentant al Școlii terminologice de la Praga) [3; 7, p.24]. În cadrul acestor școli s-au stabilit principii metodologice și normative de creare și standardizare a termenilor și conceptelor care ar fluidiza comunicarea între specialiști pe plan internațional. E. Wüster este cel care a formulat postulatele Teoriei generale a terminologiei (TGT), care stabilește importanța standardizării la nivel internațional al termenilor, demersul onomasiologic în crearea și definirea termenilor, relația de monoreferențialitate între concept și denominare, sinonimia acceptată doar sub formă controlată, importanța cercetării terminologice doar în sincronie [4, p.166; 7, p.18]. Începând cu anii '90 ai secolului trecut, mai mulți cercetători pun sub semnul întrebării valabilitatea și universalitatea dezideratelor prescriptive ale TGT și ale terminologiei abordată prin această optică. Iau naștere noi abordări și curente de cercetare a terminologiei care sunt de factură descriptivă, cele mai importante fiind socioterminologia (F. Gaudin, J.C. Boulanger, 1993), teoria comunicativă a terminologiei (T. Cabré, 1999) și terminologia sociocognitivă (R. Temmerman,

1997), terminologia în baza frame-urilor [8, p.14], terminologia descriptiv-lingvistică (A. Bidu-Vrănceanu) [2, p16].

Noțiunile de termen, concept și definiție sunt fundamentale atât pentru terminologia clasică, de sorginte wüsteriană, cât și pentru noile curente descriptive, iar definiția acestora variază în funcție de paradigma în care sunt plasate. Din perspectiva terminologiei interne (wüsteriene), termenul este văzut ca o etichetă a unui concept, ca o unitate de cunoaștere, iar relația dintre concept și termen trebuie să fie univocă. Din perspectiva terminologiei externe (descriptive), termenul nu mai este definit doar ca o unitate de cunoaștere, ci și ca o unitate de comunicare a cunoștințelor specializate, forma unui termen putând varia în funcție de contextul discursiv și pragmatic. Conform TGT, conceptul este obiectul de studiu primordial al terminologiei ca știință, reprezentând un grup de caracteristici unificate la nivel internațional, care sunt exprimate prin intermediul semnelor echivalente în diferite sisteme lingvistice și non-lingvistice (trad. n.) [5, p.176]. Reprezentanții abordărilor inovative ale terminologiei susțin că limba are potențial de modelare a conceptelor în special odată cu diversificarea formelor de comunicare la nivel internațional [5, p.42; 19, p.18; 4; 7, p.43]. Un rol important în descrierea conceptelor și ierarhizarea lor în sisteme conceptuale o au definițiile, care reprezintă în sine puntea de legătură între termen și concept și trebuie să răspundă unor parametri în funcție de locutorul căreia îi este adresată, variind de la general (definiția lexicografică) spre specializare (definiția terminografică).

În același capitol abordăm relația limbaj comun – limbaj specializat, punctând criteriile care diferențiază aceste subsisteme lingvistice, dar și legăturile ce se stabilesc între ele. Astfel, dacă limbajul comun (LC) reprezintă instrumentele lexical-gramaticale specifice tuturor membrilor unei comunități lingvistice pentru realizarea comunicării, limbajele specializate vizează un grup restrâns de locutori și reprezintă „un ansamblu de semne și mecanisme care permite comunicarea de

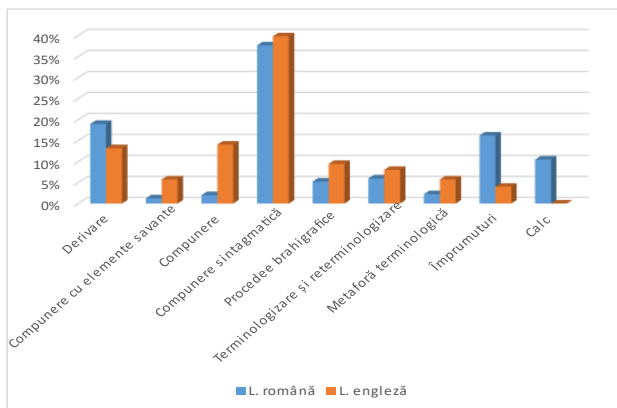
cunoștințe privitoare la un domeniu al științei și tehnicii prin intermediul discursului de specialitate” [25, p.439]. Reprezentanții noilor curente în terminologie văd însă o mai mare apropiere între limbajul comun și limbajul specializat. Spre exemplu, cercetătoarea Inga Druță susține că „limbajul specializat poate fi definit ca aplicarea unei limbi naturale pentru a exprima în mod tehnic cunoștințele specializate” [7, p.50]. Așadar, limbajul de specialitate se constituie utilizând resursele lingvistice ale limbajului comun, însă în funcție de nivelul de abstractizare și progresul științific, acesta își creează propriile resurse terminologice capabile să oglindească sistemul conceptual al domeniului.

Un alt aspect abordat în primul capitol vizează terminologia educației situată între universalitate (educația este un fenomen complex de ordin psihosocial care stă la baza formării omului ca personalitate și a societății ca entitate istorică, politică, culturală, economică) și specializare (educația este obiectul de studiu al pedagogiei și/sau științelor educației). Facem referire la reformele concrete ce determină schimbarea de paradigmă a învățământului superior la nivel european și care se reflectă pregnant în limbajul specializat din domeniu prin introducerea unor noi concepte, materializate la nivel de terminologie.

Capitolul doi al tezei, *Dimensiunea lexico-semantică a terminologiei învățământului superior în limbile engleză și română*, abordează analiza contrastivă a modalităților de formare a terminologiei învățământului superior (ÎS) în limba engleză și limba română, în baza a două subcorpusuri lingvistice care includ texte tehnico-științifice autentice în cele două limbi.

Pentru a clasifica tiparele oferite de cele două sisteme lingvistice în procesul de creație terminologică, am recurs la clasificarea propusă de cercetătoarea Inga Druță, care vizează: procedee morfologice – derivare, compunere; procedee sintagmatice – sintagme fixe, relativ fixe sau libere;

procedee brahigrafice – abreviere (sigle, acronime, trunchieri); procedee semantice – specializare, resemantizare; împrumuturi directe și împrumuturi indirecte [7, p.228]. În baza analizei a 750 de termeni extrași din corpusul comparabil analizat (401 termeni în limba română și 349 de termeni în limba engleză), am realizat analiza calitativă și cantitativă a procedeelelor de formare a termenilor din domeniul învățământului superior. Figura 1 ilustrează sub aspect procentual frecvența mijloacelor de formare a termenilor din domeniul învățământului superior în limba română și respectiv, în limba engleză:

Fig.1. Reprezentarea grafică a frecvenței mijloacelor de formare a termenilor din domeniul învățământului superior în limba română și limba engleză

După cum observăm, în ambele limbi o metoda extrem de productivă s-a dovedit a fi compunerea sintagmatică (38% în limba română și 40% în limba engleză), datorită simplității procedurii și respectării principiului de transparență semantică. Din procedeele morfologice în ambele limbi este relativ frecventă derivarea (19% în limba română și 13% în limba engleză), datorită prolificității acestui procedeu la nivel de limbaj general, or, o bună parte de termeni au emigrat

din limbajul general spre cel specializat, dezvoltând ulterior și paradigme derivaționale. Pe de altă parte, compunerea este mult mai frecventă în limba engleză (14%) decât în limba română (2%). Explicația rezidă în faptul că limba engleză este un idiom de tip analitic, compunerea fiind un procedeu specific acestui tip de limbi. Procedeele brahigrafice răspund prin excelență principiului brevilocvenței. În corpusul în limba engleză acest tip de termeni reprezintă 9%, iar în limba română 5%. Identificăm și procedeele de terminologizare și reterminologizare (6% din termeni în limba română și 8% din termenii în limba engleză sunt formați prin aceste procedee), faptul demonstrând legătura strânsă dintre limbajul general, limbajul specializat al educației și alte limbi specializate. Metafora terminologică este mai frecventă în limba engleză (6%), ulterior ea pătrunde prin traduceri și în limba română (2%). Trebuie menționat și faptul că în terminologia din limba engleză predomină mijloacele interne de formare a termenilor din ÎS, iar în limba română deosebit de prolifică sunt mijloacele externe și mixte — împrumutul direct și calcul (26%). Acest lucru este explicabil prin necesitatea de cumulare și organizare a noilor realități din ÎS, care sunt în mod prioritar desemnate în limba engleză.

În același capitol analizăm cele mai reprezentative fenomene semantice din cadrul celor două sisteme terminologice, și anume sinonimia, polisemia, antonimia, hiponimia. Conform normei ISO, sinonimia în terminologie este „relația între desemnările ce reprezintă doar un concept într-o limbă” [18, p. 170]. În cadrul terminologiei ÎS, atât în limba engleză cât și în limba română, am putut identifica mai multe manifestări ale sinonimiei. Conform criteriului semantic, există *sinonime totale* (cu identitate referențială totală) și *sinonime parțiale* (care desemnează același concept doar la nivel textual) [14, p.155]. Conform criteriului pragmatic-funcțional, identificăm raporturi de sinonimie între forma completă a

unității terminologice și forma elidată (de ex.: *curs în modul – modul; postdoctoral researcher – postdoc*), sinonimia de necesitate [ibidem, p.155, p. 159] ce vizează relația dintre unitățile terminologice și acronimele sau siglele acestora (de ex.: *MOOC – massive open online courses*) și sinonimia de lux – care se atribuie formelor concurente pentru desemnarea aceluiași concept (*web-based education – online education – e-learning; stagiu de observare – job shadowing*). Conform criteriului morfologic, identificăm sinonime paronimice [11, p.166], dacă forma termenilor este asemănătoare (*mobilitate de tineret – mobilitatea tineretului; open online learning – open e-learning*), iar dacă formele lor diferă, atunci sunt sinonime heteromorfe [ibidem, p.119] (*domeniu de studii – specializare; PhD – doctorate*). Polisemia este definită în Norma ISO 1087 drept o desemnare comună a mai multor concepte [apud 24, p.70]. În cadrul terminologiei ÎS abordăm acest fenomen conform clasificării propuse de M.M. Rizea [21, p. 53-65]. Astfel, o categorie de termeni prezintă *polisemie intradomenială*, i.e. dezvoltă mai multe sensuri în cadrul domeniului educațional (spre exemplu, termenul *curriculum* atestă 2 sensuri în dicționarul specializat [apud 9, p.178], iar termenul englez *college* – 4 sensuri [17]). *Polisemia interdomenială* se stabilește între două sau mai multe domenii specializate. Spre exemplu, termenul *credit* are sensuri diferite în domeniul educației [10] și domeniul financiar-bancar [6]. *Polisemia extradomenială* se manifestă în afara domeniului educațional, odată cu migrarea termenilor spre limba comună (de exemplu *mobility* sau *competență*).

Antonimia reprezintă relația ce se stabilește între două unități lexicale care la nivel semantic se exclud. R. Koucourek definește termenii antonimici ca „doi termeni care se opun printr-o pereche de seme contrare, având în comun celelalte seme” [12, p.167]. Relația de antonimie este relevantă pentru organizarea și sistematizarea terminologiei ÎS, întrucât decodificarea sensului specializat al unității terminologice care denumește noi concepte se face inclusiv prin plasare în

opozitie cu termenii ce reflectă concepte tradiționale în învățământul superior. Conform tipului de opozitie stabilit, termenii antonimici din ÎS pot fi: **complementari**, adică nu admit un termen intermediar (*student național – student internațional; face-to-face course – e-course*); termeni antonimici **contrari** – termeni care se exclud reciproc (*perioda de mobilitate cu grant – perioada de mobilitate fără grant, full-time professors – part-time professors*) și **termeni de conversie (reciproci)** – termeni care prezintă același concept din puncte de vedere diferite (*predare – învățare; training – instruction*) [19, p.80-81]. Conform criteriului de formare, termenii din ÎS sunt de tip **heterolex** [16], adică au radicali diferiți (*mobilitate temporară – mobilitate definitivă (transfer); mandatory courses – elective courses*) și de tip **homolex** [ibidem], formați în baza aceluiași radical cu ajutorul afixelor și afixoidelor (*educație națională – educație transnațională, inbound mobility – outbound mobility*).

Hiperonimia/hiponimia este o relație logico-semantică de tip ierarhic prin care sunt organizate elementele lexicului specializat. Considerăm că hiperonimia/hiponimia are o importanță deosebită în cadrul terminologiei, întrucât contribuie la o mai bună structurare și înțelegere a domeniului și a nuanțelor semantice desemnate de unitățile terminologice. Spre exemplu, termenul generic (hiperonim) *mobilitate academică/ academic mobility* dezvoltă o întreagă paradigmă ce include termenii *mobilitate a studenților (student mobility)*, *mobilitate a personalului academic (academic staff mobility)*, *mobilitate de predare (teaching mobility)*, *mobilitate de studiu (learning mobility)*, *mobilitate de cercetare (research mobility)*, *mobilitate virtuală*. Totuși, nu toți acești termeni pot fi numiți co-hiponime, deoarece nu sunt reuniți pe același nivel ierarhic.

Așadar, fenomenele semantice analizate sunt relevante pentru sistematizarea terminologiei ÎS și respectiv, pentru crearea unei imagini globale a

trăsăturilor și tendințelor evolutive ale terminologiei ÎS, atât în limba engleză, cât și în limba română.

În **capitolul 3**, *Traducerea terminologiei învățământului superior din limba engleză în limba română*, punem în evidență importanța aspectului terminologic în cadrul traducerii specializate atât la etapa de analiză și înțelegere a conținutului textului-sursă, cât și la etapa producerii textului-sursă. Un subcapitol amplu vizează tipologizarea și analiza punctuală a dificultăților ce apar în cadrul traducerii din domeniul educațional. Propunem clasificarea dificultăților de traducere în domeniul educațional în următoarele categorii:

Dificultăți de ordin conceptual. În multe cazuri conceptele termenilor considerați echivalenți se suprapun doar parțial, fie câmpul elementelor noționale ale conceptului în limba română este mai larg decât în engleză (de ex: *educație – education, formare – training*), fie conceptul englez are un număr mai mare de elemente noționale în comparație cu cel românesc (*learner – cursant, to teach – a preda*). Astfel, pentru un locutor care nu este specialist în domeniul educațional pot avea loc interferențe de sens, fapt ce conduce la opacizarea conținutului ideatic al termenilor-sursă. Traducătorii și terminologii trebuie să țină cont de acest fapt și să decidă varianta optimă de reprezentare a conceptului din limba-sursă (folosirea determinanților, explicitarea, definirea termenilor în glosare anexate textelor traduse etc.). În aceeași categorie de dificultăți includem și golurile terminologice în limba română. O primă cauză a lipsei conceptualizării unor referenți în limba română este faptul că aceștia lipsesc din realitatea lingvo-culturală a spațiului românesc. Un exemplu relevant în acest sens este termenul *graduate endowment*, tradus în cadrul corpusului analizat prin sintagma *darul absolventului*. Conceptul-sursă nu poate fi dedus din morfologia termenului-țintă,

or, termenul-sursă ține de o taxă obligatorie pe care absolvenții trebuie să o achite universității și nu de o donație voluntară [22].

În acest context, realizăm o analiză calitativă a unităților terminologice-țintă reperate la nivel de corpus și indicăm asupra fenomenului de varietate terminologică, în lipsa variantelor standardizate.

O a doua categorie de dificultăți de traducere este cea de ordin semantic, întrucât o mare parte a termenilor ÎS dezvoltă relații lexico-semantice complexe. Unii termeni educaționali englezi prezintă raporturi de sinonimie atât pe plan terminografic, cât și textual (de exemplu *degree* și *diploma*). În speță, este importantă descifrarea minuțioasă a nuanțelor semantice și analiza factorului pragmatic pentru selectarea unui termen-țintă adecvat. Pe de altă parte, sinonimia la nivel textual-traductologic este una prolifică, chiar și în cazul existenței unor termeni corespondenți (de exemplu, pentru termenul englez *educational attainment* atestăm următoarele variante de traducere: *nivel de studii*, *nivel de învățământ absolvit*, *nivel de educație*, *performanțe educaționale*, *nivelul participării la sistemul educațional*). Variația terminologică înregistrată la nivel de traducere a termenului-sursă face dificilă decriptarea conceptului și poate duce la confuzii în rândul cititorilor.

Termenii polisemantici de asemenea reprezintă o provocare la nivel traductiv, dificultatea constând în depistarea sensului intenționat și transpunerea sub formă de termen la nivelul limbii-țintă. Cel mai frecvent sensurile unui termen polisemantic au un număr mare de seme comune. În acest caz, traducătorul trebuie să dispună de înalte competențe sociolingvistice pentru a identifica sensul actualizat în context, iar apoi să pună în valoare competențele de discurs și competențele strategice [1, p.59-69] pentru a transpune acest sens în mod adecvat în textul-țintă. În cazul în care traducătorul nu a actualizat corect sensul scontat la

nivel discursiv, el va actualiza un alt sens al termenului polisemantic, denaturând astfel referențialitatea termenului în cadrul textului tradus. O situație de traducere eronată a termenului polisemantic *scholar* am atestat-o în următorul exemplu:

„Each project may give rise to the award of only one EU grant to any end-beneficiary (i.e. consortium, student or **scholar**.” [T5 en, p. 43]   „Fiecare proiect poate conduce la acordarea unei singure burse europene oricărui beneficiar final (și anume, un consorțiu, un student sau un **bursier**.” [T5 ro, p. 30]

Termenul-sursă indică o categorie de persoane care pot beneficia de burse, și anume specialiștii cu experiență și activitate semnificativă în cercetarea științifică, traducătorul însă a actualizat al doilea sens înregistrat de termenul-sursă – *bursier*, fapt ce ambiguizează traducerea la nivel textual.

Metaforele terminologice reprezintă o altă provocare pentru traducători, complexitatea traducerii constând în dublul transfer de ordin semantic – o dată transferul unui concept dintr-un domeniu-sursă în domeniul-țintă, ulterior transferul noului conținut cognitiv din limba-sursă în limba-țintă. Am identificat trei modalități de traducere a metaforelor terminologice din domeniul educației: traducerea literală/calchierea metaforei-sursă (*mobility flow – flux de mobilitate*); crearea unui conținut metaforic parțial diferit prin procedeul modulației (*brain drain – exod de competențe*) și traducerea prin perifrază, în acest caz termenul-țintă nu mai reprezintă un construct metaforic (*home university – universitate de origine*).

O a treia categorie de dificultăți de traducere ține de forma termenilor-sursă. Spre exemplu, termenii brahigrafici pot fi opaci, traducătorul neavând acces la conceptul-sursă. Ulterior, dificultatea constă în alegerea tehnicii adecvate de traducere. În baza materialului empiric analizat, am identificat trei tehnici predominante de traducere a acestor termeni: traducere prin termenii brahigrafici

echivalenți (*EHEA – SEIS*), împrumut (*BFUG, MOOC*) sau omiterea abrevierii și folosirea în calitate de termen corespondent al unității terminologice extinse (*VET – educația și formarea profesională*).

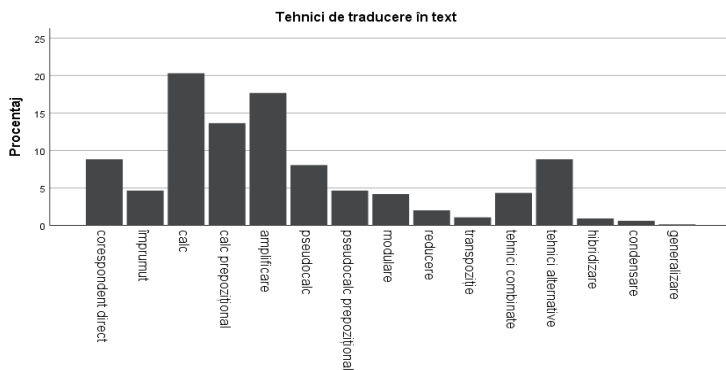
Forma extinsă a termenilor sintagmatici polilexicali poate prezenta provocări în descifrarea relațiilor ce se stabilesc între constituienții termenului sintagmatic și, ulterior, în transpunerea adecvată a acestora în limba română. Este importantă identificarea modelului de structurare a termenului-sursă, reperul principal fiind nucleul semantic al unității și gradul de independență al determinantilor unul față de altul. Spre exemplu, termenul sintagmatic trimembru *youth sector organisation* a fost tradus în mod eronat prin *organizații de tineret sectoriale*. Traducătorul nu a recunoscut în determinanți o unitate terminologică bimembră care se referă la un concept și care are ca termen corespondent – *domeniul tineretului*. Așadar, traducerea adecvată a termenului-sursă ar fi *organizații din domeniul tineretului*.

Merită o atenție deosebită formele lingvistice asemănătoare care desemnează concepte diferite în cele două limbi și culturi. Termenii care ilustrează elocvent acest tip de provocare sunt *college/colegiu*. Deși au un etimon latin comun – *collegium*, aceștia desemnează realități diferite de la o cultură la alta. Atât *college*, cât și *colegiu*, au un element noțional comun – *instituție de învățământ*, însă dacă în culturile anglofone *college* este o instituție de învățământ superior care vizează primul nivel de studii după absolvirea învățământului obligatoriu, în spațiul românesc acest termen desemnează, de obicei, o instituție de învățământ profesional tehnic. Astfel, în Regatul Unit, termenul poate desemna o instituție privată de învățământ secundar, iar în SUA – un tip de universitate care oferă programe educaționale la nivel de licență. În România, *colegiu* reprezintă o instituție de învățământ secundar superior care s-a manifestat printr-o îndelungată

activitate educațională și performanțe profesionale [13], iar în Republica Moldova acest termen trimite la conceptul de instituție de învățământ profesional tehnic post-secundar. Așadar, folosirea aceleiași forme lingvistice în traducerea specializată poate crea dificultăți în înțelegerea mesajului textului-sursă, fiind necesară explicitarea nuanțelor semantice ale termenului-sursă. Se impune o analiză detaliată atât a sistemului conceptual, cât și a contextului discursiv al termenilor pentru a identifica corect conceptele la care trimit termenii-sursă și a opta pentru tehnicile cele mai reușite în traducerea acestora.

Deciziile punctuale în traducerea termenilor au o importanță majoră atât în depășirea eventualelor dificultăți și provocări, cât și în modelarea sistemului terminologic per general, de aceea am rezervat un subcapitol pentru analiza din punct de vedere calitativ și cantitativ a tehnicilor aplicate în traducerea termenilor extrași din corpusul paralel. Ne axăm în mod prioritar pe taxonomia procedeele de traducere relevante la nivel de lexic, propusă de Jean-Paul Vinay și Jean Darbelnet [23]. Lingviștii clasifică procedeele de traducere în două categorii: traducere directă care include împrumutul, calcul, traducerea literală și traducerea oblică – transpoziția, modulația, echivalența și adaptarea. [23, p. 31; p.41]. De asemenea, includem în analiză tehnici de traducere propuse de L. Molina și A.H. Albir [15, p.509-510], și anume – amplificarea, reducerea, generalizarea, particularizarea. O tehnică de traducere relativ nouă și relevantă la nivel terminologic este pseudo-calcul, tehnică propusă de autoarea S. Postolea [20, p.198].

Analiza cantitativă a tehnicilor de traducere a celor 645 de termeni reperați din corpusul paralel prezintă următoarele rezultate:

Fig. 2. Reprezentarea grafică a frecvenței tehnicilor de traducere aplicate în traducerea termenilor din domeniul educației din engleză în română

După cum se observă, tehnicile predominante aplicate în traducerea termenilor din domeniul învățământului superior sunt calcul (20,3%), amplificarea (17,7%), calcul prepozițional (13,6 %). Pentru 8,8% din termeni, în traducere s-au folosit corespondenții direcți (termeni încetățeniți în limba română în cadrul limbajului comun și recunoscuți în sursele lexicografice de uz general și/sau terminografice). Împrumutul direct al termenilor din limba engleză s-a realizat în cazul a 4,7% termeni. Tehnicile utilizate la mai puțin de 1% din termeni sunt: hibridizarea (0,9%), condensarea (0,6%), generalizarea (0,2%). Pentru 8,8% din termeni se folosesc tehnici alternative de traducere, iar pentru 4,4% – tehnici combinate. Cumulativ, în 47,1% din cazurile analizate au fost aplicate tehnici indirecte de traducere, iar în 39,4% din termeni – tehnici directe. Pentru 8,8% din termeni tehnicile variază (directe și indirecte), iar în 4,3% din cazuri se aplică o combinație de tehnici. Așadar, tehnicile indirecte de traducere sunt cel mai frecvent folosite, fapt care demonstrează că limba română dispune de suficiente mijloace lexicale pentru a desemna conceptele-sursă. Pe de altă parte, tehnicile

directe se atestă într-un număr mare de cazuri, reprezentând mijloace productive de lexicalizare a noilor concepte în educație și de îmbogățire a fondului terminologic din limba română.

Concluziile generale și recomandările vizează rezultatele teoretice și metodologice ale investigației, precum și unele sugestii privind direcțiile de cercetare ulterioară a subiectului.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Ca rezultat al studiului realizat în cadrul prezentei teze de doctorat, am formulat următoarele concluzii:

1. Terminologia reprezintă o știință interdisciplinară, iar sistemul terminologic al unui domeniu poate fi studiat din perspectiva mai multor direcții de cercetare și demersuri științifice. Direcția descriptiv-lingvistică este una actuală, întrucât pune în evidență complexitatea unităților terminologice sub aspect lexico-semantic și discursiv.
2. Terminologia educațională, în special cea din învățământul superior, este una supusă schimbărilor și dinamicității ca urmare a schimbării de paradigmă din acest domeniu. Deși în cadrul sistemului terminologic pot fi reperați termeni clasici, care reflectă concepte fundamentale, stabile din punct de vedere epistemic, totuși un șir important de termeni trec prin procese de resemantizare, ca urmare a suprapunerii noii paradigme a educației pe cea anterioară. De asemenea, pentru conceptele absolut noi sunt creați noi termeni, care lexicalizează noile realități din domeniul educațional.
3. Atât în terminologia ÎS din limba engleză, cât și în limba română, sunt atestate fenomene lexico-semantice specifice limbajului comun: sinonimia, polisemia, hiponimia, antonimia. Analiza fenomenelor respective

contribuie la identificarea tendințelor de evoluție a terminologiei ÎS, la înțelegerea, structurarea și clasificarea inventarului terminologic.

4. Atât terminologia ÎS din limba engleză, cât și cea din limba română folosesc tiparele oferite de limbajul comun pentru lexicalizarea conceptelor din domeniu, deși ponderea acestora diferă de la un sistem lingvistic la altul. În limba engleză predomină mijloacele interne de formare a termenilor din ÎS, iar în limba română deosebit de prolifică sunt mijloacele externe și mixte (împrumutul și calcul direct). În ambele limbi o metodă foarte productivă de formare a termenilor este compunerea sintagmatică (36,7% în limba română și 41,7% în limba engleză), acest fapt fiind motivat de simplitatea procedurii de formare și de respectarea principiului transparenței semantice a termenului.
5. Corespondențele totale la nivel terminologic sunt rare, întrucât, în funcție de contextul în care sunt identificați, termenii imprimă în forma lor lingvistică valențe de ordin semantic, pragmatic și funcțional.
6. În lipsa unor termeni-țintă standardizați la nivel de surse lexicografice și/sau terminografice, traducerea reprezintă un mediu propice de creație terminologică secundară. Orice decizie punctuală de traducere a unui termen pentru care nu există un echivalent încetățenit trebuie să fie ghidată de principiile directe de creație terminologică.
7. Analiza corpusului paralel de texte originale în limba engleză și de texte traduse în limba română a pus în evidență o serie de dificultăți cu care se confruntă traducătorul, acestea fiind determinate de tiparele lingvistice și culturale diferite în care sunt lexicalizate conținuturile ideatice ale termenilor. Cele mai semnificative categorii de dificultăți identificate în analiza paralelă a 645 de unități terminologice în limba engleză și română sunt:

- *dificultăți conceptuale*, care presupun suprapunerea parțială a conceptelor pentru termenii considerați echivalenți sau golurile terminologice pentru noile concepte apărute;
- *dificultăți semantice*, care vizează fenomenele sinonimiei, polisemiei și metaforei terminologice în sistemele terminologice din limbile engleză și română;
- *dificultăți formale*, care țin de ambiguitățile pe care le determină forma termenilor brahigrafici și sintagmatici din limba engleză în accesarea conținutului noțional și lexicalizarea adecvată în limba română a nuanțelor semantice esențiale. În aceeași categorie am încadrat formele lingvistice similare în limba română și limba engleză, care însă lexicalizează concepte diferite în cele două limbi.

În procesul de traducere a terminologiei din domeniul ÎS traducătorul trebuie să țină cont de eventualele dificultăți de traducere sub aspect conceptual, semantic și formal și să propună termeni-țintă care să se încadreze organic în sistemul lingvistic și terminologic al limbii române. În acest sens, este importantă analiza contextului lingvistic, social și discursiv în care apare termenul-sursă, precum și consultarea definițiilor lexicografice și terminografice ale termenului respectiv. Astfel poate fi realizată comprehensiunea din punct de vedere semantic și pragmatic a conceptului și, ulterior, lexicalizarea adecvată a acestuia în limba română.

8. Erorile de traducere la nivel terminologic pot afecta valoarea semantică a textului-țintă, deteriorând funcția referențială a textului-sursă și creând dificultăți în comunicarea specializată din domeniu. Lipsa de consecvență sub aspect terminologic în traducere, de asemenea pune anumite probleme, întrucât afectează fluența sistemului terminologic în ansamblu, determinând relații fluctuante între termeni și concepte.

9. Spectrul de tehnici la care se recurge pentru transpunerea conceptelor din domeniul educațional din limba engleză în limba română este variat, cuprinzând atât tehnici directe de traducere (împrumut, calc), cât și tehnici indirecte (pseudocalc, semicalc, modulare, hibridizare, transpoziție, condensare, generalizare). Deși calculul este cea mai frecventă tehnică aplicată în traducerea termenilor educaționali (20,3%), cumulativ, tehnicile indirecte sunt predominante (47,1%).

Așadar, **ipoteza de bază a cercetării noastre** se confirmă. Terminologia educației, în speță, cea din domeniul învățământului superior, prezintă procese lexico-semantice complexe atât în limba engleză, cât și în limba română. În acest context, traducerea reprezintă prin excelență spațiul de creație terminologică secundară pentru terminologia în limba română. Corespondențele totale între unitățile terminologice în limba engleză și limba română nu sunt frecvente, or, termenii imprimă în forma lor lingvistică valențe de ordin semantic, pragmatic și funcțional, în funcție de contextul în care sunt regăsiți. Teza conform căreia limba engleză reprezintă un model de structurare și lexicalizare a terminologiei ÎS prin furnizarea de tipare lingvistice, se confirmă doar parțial. Predominarea tehnicilor indirecte de traducere a unităților terminologice demonstrează faptul că limba română dispune de suficiente mijloace lingvistice pentru a transpune și actualiza noile concepte educaționale în sistemul terminologic.

Studiul contrastiv al terminologiei din domeniul educației în limbile engleză și română sub aspect lexico-semantic și traductologic ne permite să formulăm următoarele recomandări:

1. A aplica în viitoarele studii ale limbajelor specializate metodologia propusă în cercetarea noastră, or, anume analiza contrastivă a planului paradigmatic cu cel sintagmatic scoate în evidență fenomene lexico-semantice complexe și definitorii pentru evoluția sistemelor terminologice.

2. A folosi rezultatele analizei calitative a dificultăților și provocărilor de traducere a unităților terminologice din domeniul ÎS pentru elaborarea unui ghid practic al traducătorului specializat în domeniul educațional.
3. A completa resursele lexicografice și terminografice existente cu sensuri noi ale termenilor din domeniul educațional, care sunt fixate pe plan sintagmatic.
4. A utiliza materialul factic analizat la elaborarea unui glosar terminologic bilingv, util în traducerea textelor specializate din domeniul educațional.

BIBLIOGRAFIE

1. BELL, Roger. *Teoria și practica traducerii*, București: Editura Polirom, 2000. 311p. ISBN 9789736834950.
2. BIDU-VRĂNCEANU, Angela. *Terminologie și terminologii*. București: Editura Universității din București, 2010. 248 p. ISBN 978-606-16-0095-3.
3. BIDU-VRĂNCEANU, Angela. *Lexic comun, Lexic specializat*. Universitatea din București, 2002 [citat 12.05.2016]. Disponibil: <http://ebooks.unibuc.ro/filologie/vranceanu/part32.htm>.
4. BUSUIOC, Ileana, CUCU, Mădălina. *Introducere în terminologie*. Universitatea din București, 2003 [citat 31.07.2016]. Disponibil: <http://ebooks.unibuc.ro/filologie/terminologie/index.htm>.
5. CABRÉ, Maria Teresa. *Theories of terminology. Their description prescription and explanation – Terminology vol. 9, nr. 2*, John Benjamins Publishing Company, 2003, p. 163-199. ISSN 1569-9994.
6. CONIȘESCU, Andrei. *Dicționar financiar bancar*. Chișinău: Prometeu, 2004. ISBN 9975-919-47-2.
7. DRUȚĂ, Inga. *Dinamica terminologiei românești sub impactul traducerii*. Chișinău: Centrul editorial-poligrafic U.S.M., 2013. 335 p. ISBN 978-9975-71-477-8.
8. FABER, Pamela. *Terminology and Specialized Language*. În: *A Cognitive Linguistics View of Terminology and Specialized Language*, Berlin: De Gruyter Mouton, 2012. p. 9-32. ISSN 1861-4078.
9. GUȚU, Vladimir. *Pedagogie*. Chișinău: CEP USM, 2013. 508 p. ISBN 978-9975-71-450-1.

10. International Standard Classification of Education. UNESCO, 2011.
Disponibil: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-2011-en.pdf> (citat 13.09.2016).
11. KOCOUREK, Rostislav. *Essais de linguistique française et anglaise: mots, termes, sens et texts*. Peeters - Leuven, 2001. 435 p. ISBN 904-291-0011.
12. KOCOUREK, Rostislav. *La langue française de la technique et de la science*. Wiesbaden: Oscar Brandstetter, 1991. 327p. ISBN 978-3870-9715-26.
13. MARCU, Florin. *Dicționar actualizat de neologisme*. București: Saeculum Vizual, 2015. ISBN 978-973-8455-56-6.
14. MLADIN, Constantin-Ioan. *Puncte de vedere în legătură cu sinonimia din terminologie*. În: *Philologica*, TOM 3, 2005, [citat 13.05.2017]. Disponibil: http://www.uab.ro/reviste_recunoscute/index.php?cale=2005_tom3.
15. MOLINA, Lucia, ALBIR, Amparo Hurtado. *Translation techniques revisited: a dynamic and functionalist approach*. În: *META*, nr.4, 2002. Disponibil: <https://www.erudit.org/en/journals/meta/2002-v47-n4-meta688/008033ar/>. ISSN 1492-1421.
16. MOROIANU, Cristian. *Antonimia în limba română. Antonimia neologică*. [citat 18.07.2017]. Disponibil: www.unibuc.ro/prof/moroianu.../2011febAntonimia_neologica_in_limba_romana.doc.
17. Oxford English Dictionary. Disponibil: <https://www.oxforddictionaries.com/oed>.
18. PEARSON, Jennifer. *Terms in context*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 1998. 249 p. ISBN 90-272-2269.
19. PITAR, Mariana. *Manual de terminologie și terminografie*. Ed. a 2-a. Timișoara: Mirton, 2013. 225 p. ISBN 978-973-52-1407-4.
20. POSTOLEA, Sorina. *Translation patterns at term level*. Iași: Institutul European, 2017. 232p. ISBN 978-606-24-0179-5.
21. RIZEA, Monica-Mihaela. *De la monosemie la polisemie în terminologia științifică actuală*. Teză de doctorat în filologie, București, 2009. 375 p.
22. Student debts and grants in Scotland. Disponibil: <https://adventuresinevidence.com> (citat 15.10.2018).
23. VINAY, Jean-Paul, DARBELNET Jean. *Stilistique comparée de l'anglais et du français*. Amsterdam: John Benjamins, 1995. 355 p. ISBN 90-272-1611-8.

24. WRIGHT, Sue Ellen, STREHLOW, Richard A. *Standardizing and Harmonizing Terminology: Theory and Practice*, Philadelphia: ASTM, 1995. 249 p. ISBN 0-8031-1984-4.
25. ZAMFIRESCU, Oana. *Few Metaterminological Issues*. În: Communication, Context, Interdisciplinarity, vol 3, 2014, p.437-443 [citat 13.10.2016]. ISSN 2069-3389. Disponibil: <http://upm.ro/cci/?pag=CCI-03/vol03-Lds>.
[T5 en] European Commission, *Erasmus-Mundus 2009-2013. Programme Guide*. https://eacea.ec.europa.eu/sites/2007-2013/erasmus-mundus-programme_en (accesat pe 12 martie 2017).
[T5 ro] Comisia Europeană, *Erasmus-Mundus 2009-2013. Ghidul programului*. https://eacea.ec.europa.eu/sites/2007-2013/erasmus-mundus-programme_ro (accesat pe 12 martie 2016).

LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE PUBLICATE LA TEMA TEZEI

Articole în reviste științifice din străinătate:

1. SOLOVEI, Victoria. Metode de traducere a metaforei terminologice din domeniul învățământului superior. În: *Etudes Interdisciplinaires en Sciences humaines* (EISH), Tbilisi, 2020, nr.7, pp.514-527. ISSN 1978-8753.

Articole în reviste științifice din Registrul Național al revistelor de profil:

2. SOLOVEI, Victoria. Fenomenul polisemiei în terminologia învățământului superior în limba română și limba engleză. În: *Studia Universitates Moldavia*. Seria „Științe umanistice” (categoria B). 2017, nr.10 (110), pp. 46-50. ISSN 1811-2668.
3. SOLOVEI, Victoria. Unele considerații privind traducerea specializată. Studiu de caz: Traducerea termenilor sinonimici din domeniul învățământului superior. În: *Studia Universitates Moldavia*. Seria „Științe umanistice” (categoria B). 2019, nr.4 (124), pp. 131-138. ISSN 1811-2668.

Articole în lucrările conferințelor științifice internaționale (editate peste hotare):

4. SOLOVEI, Victoria. Tehnici de traducere a termenilor din domeniul educației din limba engleză în limba română. În: *Educația din perspectiva valorilor*, București: EIKON, 2020, vol.18, pp.215-220. ISBN 978-973-757-730-6.

Articole în lucrările conferințelor științifice internaționale (editate în R. Moldova):

5. SOLOVEI, Victoria. Fenomenul sinonimiei în terminologia învățământului superior în limba română și limba engleză. În: Actele Colocviului internațional de științe ale limbajului "Eugeniu Coșeriu" ediția 14, *Text-co(n)text-multiculturalitate*. Chișinău: CEP USM, 2018, pp.372-379. ISBN 978-9975-142-05-2.

Articole în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională:

6. SOLOVEI, Victoria. Împrumuturile din limba engleză în terminologia învățământului superior din limba română. În: *Norma limbii literare între tradiție și inovație*. Materiale ale simpozionului științific cu participare internațională. Chișinău: CEP USM, 2017, pp.171-176. ISBN 978-9975-71-906-3.
7. SOLOVEI, Victoria. Procedee de formare a termenilor din domeniul învățământului superior în limba română și limba engleză. În: Actele colocviului științific „*De la monem la text: parametri lexico-semantici și discursivi*”. Chișinău: CEP USM, 2018, pp.84-91. ISBN 978-9975-71-986-5.

Articole în lucrările conferințelor științifice naționale:

8. SOLOVEI, Victoria. Traducerea termenilor polisemantici din domeniul învățământului superior. În: *Lumina verbului matern*. Materiale ale conferinței științifice. Chișinău: CEP USM, 2019, pp. 243-250. ISBN 978-9975-149-52.
9. SOLOVEI, Victoria. Relația limbaj specializat – limbaj comun. În: Materialele Seminarului metodologic „*Interconexiunea paradigmatelor didactice și metodologice în predarea limbilor străine*” (ed. VII). Chișinău: ULIM, 2017, pp.197-203. ISBN 978-9975-3168-3-5.

Teze în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională:

10. SOLOVEI, Victoria. Antonimia – particularitate semantică a terminologiei din domeniul învățământului superior în limba română și limba engleză. În: *Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”*. Rezumate ale comunicărilor. Chișinău: CEP USM, 2019, pp.195-198. ISBN 978-9975-149-47-1.

11. SOLOVEI, Victoria. Calcul lingvistic – procedeu productiv în creația terminologiei învățământului superior. În: Conferința științifică națională cu participare internațională „*Integrare prin cercetare și inovare*”. Rezumate ale comunicărilor. Chișinău: CEP USM, 2017, pp. 239-242. ISBN 978-9975-71-812-7.

ADNOTARE

Victoria Solovei: Studiu contrastiv al terminologiei din domeniul educației în limbile engleză și română, teză de doctor în filologie, Chișinău, 2022.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, 3 tabele, 19 figuri, bibliografie compusă din 189 de titluri, 167 de pagini (text de bază). Rezultatele cercetării sunt publicate în 11 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: termen, terminologie, concept, limbaj specializat, limbaj comun, procedeu de formare a termenilor, traducere specializată, dificultate de traducere, tehnică de traducere.

Scopul lucrării constă în cercetarea complexă a terminologiei din domeniul educației în limbile engleză și română sub aspect lexico-semantic și traductologic.

Obiectivele stabilite în cadrul cercetării sunt: analiza mijloacelor de formare a terminologiei educației în limba română și limba engleză; prezentarea fenomenelor de ordin semantic ce caracterizează terminologia educației; identificarea și tipologizarea dificultăților ce apar în traducerea termenilor din domeniul educației din limba engleză în limba română; stabilirea impactului limbii engleze asupra limbii române în domeniul terminologiei educației, prin analiza calitativă și cantitativă a tehnicilor de traducere aplicate.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării rezidă în identificarea particularităților de ordin structural, semantic și traductologic ale terminologiei educației în limba română, în plan contrastiv cu limba engleză.

Problema științifică soluționată vizează determinarea particularităților de dezvoltare și organizare a terminologiei educației în limba română, prin analiza calitativ-descriptivă și cantitativă a tiparelor lingvistice folosite în procesul de traducere a termenilor din limba engleză în limba română.

Importanța teoretică: studiul prezintă un model de analiză contrastivă sub aspect lexico-semantic și traductologic al terminologiei din domeniul educațional. Sunt puse în evidență mijloacele de formare a termenilor educaționali, precum și particularitățile morfologice și lexico-semantice ale termenilor situați pe axa sintagmatică atât în limba engleză, cât și în limba română.

Valoarea aplicativă a lucrării se confirmă prin explorarea și inventarierea unui număr relevant de termeni din domeniul educației în limba engleză și în limba română, evidențiindu-se comportamentul semantic și discursiv al acestora sub impactul traducerii. Materialul faptic analizat poate fi utilizat în elaborarea unor glosare care să asigure o mai bună comunicare la nivel internațional.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării au fost prezentate în cadrul conferințelor naționale și internaționale și publicate în culegerile acestora, precum și în reviste de specialitate.

ANNOTATION

Victoria Solovei: A Contrastive study of English and Romanian education terminology, doctoral dissertation in Philology, Chisinău, 2022.

Structure of the dissertation: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, 3 tables, 19 figures, bibliography of 189 sources, 167 pages of body text, 3 appendices. The results of the research are published in 11 research works.

Key words: term, terminology, concept, specialized language, common language, procedure of term formation process, specialized translation, translation difficulty, translation technique.

Purpose of research: complex investigation of English and Romanian education terminology from lexical-semantic and translational point of view.

Objectives of research: analysing the means of education terminology formation in English and Romanian; describing semantic phenomena typical of education terminology; identifying and classifying translation difficulties of education terms, from English into Romanian; establishing the impact of the English language on the Romanian language in the area of education terminology by qualitative and quantitative analysis of the applied translation techniques.

Scientific novelty and originality derive from the contrastive framework of structural, semantic and translational peculiarities of Romanian and English education terminology

The solved scientific problem resides in determining the particularities of Romanian education terminology development by means of qualitative-descriptive and quantitative analysis of linguistic patterns used in the translation of terms from English into Romanian

Theoretical significance: the study presents a model of contrastive analysis of lexical-semantic and translational aspects of education terminology. It highlights the procedures of education term formation as well as morphological and lexical-semantic particularities of terms situated on the syntagmatic axis, both in the English and Romanian languages.

Applied value of research: exploration and inventory of a relevant number of education terms in English and Romanian, pointing out their semantic and discursive behaviour under the impact of translation. The studied factual material may be used in drawing up some glossaries that would ensure better international communication.

Implementation of scientific results: the results were disseminated in reports presented during national and international scientific conferences and were published in specialized journals and conference proceedings.

АННОТАЦИЯ

Виктория Соловей: Контрастивное исследование терминологии в области образования на английском и румынском языках. Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук, Кишинев, 2022.

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, 3 таблицы, 19 фигур, библиография из 189 источников, 167 страницы основного текста. По результатам исследования опубликовано 11 научных работ.

Ключевые слова: термин, терминология, концепт, специальная лексика, общеупотребительная лексика, прием образования терминов, трудность перевода, техника перевода.

Цель исследования: комплексное исследование терминологии в области образования на английском и румынском языках в лексико-семантическом и переводческом аспектах.

Задачи исследования: анализ способов формирования терминологии в области образования на английском и румынском языках; представление семантических явлений, характеризующих терминологию в области образования; выявление и типологизация трудностей перевода терминов в области образования с английского на румынский язык; определение влияния английского языка на румынский язык относительно терминологии в области образования посредством качественного и количественного анализа приемов перевода.

Научная новизна и оригинальность исследования: определение структурно-семантических и переводческих особенностей терминологии в области образования в румынском языке в контексте сопоставления с английским языком.

Решенная научная задача: выявление особенностей развития и организации терминологии в области образования на румынском языке посредством качественно-описательного и количественного анализа лингвистических конструкций, применяемых в процессе перевода терминов с английского на румынский язык.

Теоретическая значимость исследования: представление модели контрастивного анализа терминологии в области образования в лексико-семантическом и переводческом аспектах.

Практическая значимость исследования: исследование и инвентаризация соответствующего количества терминов в области образования и выявление их семантического и дискурсивного поведения под влиянием перевода. Проанализированный фактический материал может быть использован при разработке глоссариев с целью обеспечения лучшей коммуникации на международном уровне.

Внедрение научных результатов: результаты исследования были представлены на национальных и международных конференциях и опубликованы в сборниках статей по итогам данных конференций, а также в специализированных журналах.

VICTORIA SOLOVEI
STUDIU CONTRASTIV AL TERMINOLOGIEI DIN DOMENIUL
EDUCAȚIEI ÎN LIMBILE ENGLEZĂ ȘI ROMÂNĂ

Specialitatea 621.04 – Lexicologie și lexicografie, terminologie și limbaje
specializate, traductologie

REZUMAT
al tezei de doctor în filologie

Bun de tipar 17.02.2022. Formatul 60x84¹/₁₆
Coli de autor 20. Comanda 26. Tirajul 30 ex.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
Str. Al. Mateevici, 60, MD, 2009